

6-7-63

Ἀπὸ τὴν Ποντιακὴ λαογραφία.....

..... Σ Η Μ Α

Ο.-

"Χορτοθέρ'τες" ὁ Ἰούλιος - ὁ μῆνας τοῦ θερισμοῦ.Κείμενο
Στάθης Εὐσταθιάδου.-Μουσικὴ ἐπιμέλεια Ἡρ.Κοκοζίδου,στὴ λύρα ὁ Γιωρ-
γούλης.

..... τὸ σῆμα σβῆνει

"Ἐρθεν καὶ ὁ Χορτοθέρ'τες, ἔπαρ'τὸ καγὰν σὸ χέρ'τες.

"Ἦρθε ὁ μῆνας τοῦ θερισμοῦ,πάρε τὸ δρεπάνι,μὴν κάθεσαι πιά.

Σύμφωνα μὲ τὴν Ποντιακὴ λαϊκὴ παροιμία,ὁ μῆνας Ἰούλιος εἶναι
- χορτοθέρ'τες - δηλαδή ὁ θεριστὴς τῶν χόρτων.Ἀλλὰ ἡ σημασία τῆς
λέξεως "χόρτο" εἶναι εὐρύτερα.Ὁ λαὸς ἐννοεῖ καὶ τὰ διάφορα θα-
σπαρτά.Φυσικὰ κυριαρχεῖ ὁ θερισμὸς πρὸ παντός τοῦ χόρτου.

Τὸν παλιὸ καιρὸ ὁ θερισμὸς γινόταν μὲ τὸ δρεπάνι.

"Ἦταν γραφικὴ ἡ ζωὴ τῆς ὑπαίθρου στὸν παλιὸ καιρὸ,ιδίως ἡ καλοκαι-
ρινὴ ἀγροτικὴ ζωὴ.Ὁ μόχθος τῶν ἀπλοϊκῶν ἀνθρώπων δεμένος μὲ τὰ
αἰσθήματά τους,γινόταν τραγούδι.

..... ὑπόκριση λύρας

Μὲ κάμποσα καὶ κόρτσopa ἐπέγναμε σὸ θέρος,
ἔλεγα κι' ἔμασχαρεύα.λυγούταν ἄς σὸ γέλος.

Τὸ διστιχο μᾶς τὸ ἔστειλε ὁ Γεώργιος Δαμιανίδης ἀπὸ τὴν Κομι-
νιᾷ-Κιλίκης.Στοὺς στίχους τοῦ φανερώναται τὸ κουράγιο τῶν δουλευ-
τῶν,ποὺ διασκεδάζουν τὸν βαρὺ ἀλλὰ τίμιο μόχθο.Ὁλημερίς μὲ τὸ
δρεπάνι στὸ χέρι κάτω ἀπὸ τὴν κάψα τοῦ ἡλίου.Τὰ παλληκάρια καὶ
οἱ κοπέλλες τοῦ χωριοῦ μαζεῦουν τὸ μόχθο τῆς χρονιάς,τὸ τρισευλο-
γημένο σιτάρι,τὸ στήριγμα τῆς ζωῆς τῆς φανελιάς τοῦ γεωργοῦ,τὴν
ἐλπίδα του.

..... ΔΥΡ - ΤΡΑΓ

Μάνα κι πάω σὴ χαράν,ἔλεπω πῶς χορεύνε,
τὰ κόρτσopa,τὰ παῖδια λέγνε καὶ μασχαρεύνε.

Ο.-

Μέσα στὸν Ἰούλιο ἡ ἀκμὴ τῶν χόρτων φτάνει στὸ ἀποκορύφωμα.
Ἡ ζωὴ στὴν ὑπαίθρο κυριαρχεῖται ἀπὸ τὸ ἐντογο πρᾶσινο χρῶμα καὶ
ἀπὸ τίς λογεῖς-λογιῶν εὐωδιές τῶν χόρτων καὶ τῶν λουλουδιῶν.Καὶ
ὁ Ἰούλιος,ὁ - χορτοθέρ'τες - ,ἐπιτάσσει στὸν γεωργὸ νὰ σπεύσῃ νὰ
θερίσῃ χόρτο,γιὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν τροφὴ τῶν ζώων του.Πρέπει νὰ
βιαστῇ ὁ γεωργός,γιατὶ γρήγορα θ'ἄρθῃ τὸ φθινόπωρο,ὅπου ὅλα θὰ
ξηραθοῦν καὶ τότε....ἀλλοίμονο....σ'ἐκείνους ποὺ δέν σκέφθηκαν σάν
τοὺς καλοὺς νοικοκυρέους,ποὺ δέν προετοιμάστηκαν γιὰ τὸν χειμῶνα.

• • • • • υπόκριση λύρας • • • • •

Ἀλλά καί πάλι ὁ αἰσθηματισμός δέν λείπει. Μέσα στήν παρὰδει-
σένια καταπράσινη φύση τοῦ Ἰουλίου, ὅπου τὰ ἀρώματά της μεθυστική
δημιουργοῦν ἀτμόσφαιρα καί ὅπου τὰ γλυκοκελαδήματα τῶν πουλιῶν
ὕμνολογοῦν τήν πανόργια ὁμορφιά τοῦ σύμπαντος, μέσα σέ τοῦτο τόν
παράδεισο ὁ νέος ἀντίκρισε τή νέα ποῦ ἀγαπᾷ, τήν εἶδε νά σκύβη πλά-
νω στό μόχθο, τήν εἶδε μέ τό δρεπάνι στό χέρι - ἀγαπημένη νοικοκυ-
ρούλα - ποῦ νοιάζεται γιά τή ζωή. Ἡ καρδιά του κτύπησε πιδ ἔντονα.

Ἀπὸ σὸ χωράφ' ἔστεκες κι' ἐθέριζες χορτάρια,
τῇ καγανί σ' τό χτύπεμαν μαεὺ τὰ παλληκάρια.

Ἀγαπημένη μου, σάν τό λουλούδι μέσ' στὰ λουλούδια, δροσερή σάν
τὰ χόρτα ποῦ θερίζεις, νοικοκυρούλα χρυσή, μοῦ ἀναφες φλόγα στήν
καρδιά. Καί σέ ζηλεύω παράφορα, γιάτί μέ τό σκερτσόζο θέρισμά σου
μάγεφες ὅλα τὰ παλληκάρια τοῦ χωριοῦ.

• • • • • ΑΥΡ - ΤΡΑΓ • • • • •

Σόν ἀ-Ἠλίαν ἀφικιές θερίζ' τ' ἐμόν τ' ἀρνόπον,
καί ντ' ἔμορφα καί νόστιμα κρατεῖ τό καγανόπον.

Ο.-

Φίλοι ἀμροαταί, Ποντιακά τραγούδια τοῦ θερισμοῦ δέν μᾶς παρουσιάζει ἡ Ποντιακή μουσα σέ βαθμό ἀξιόλογο. Ποῦ καί ποῦ ἀκούμε μερικά
δίστιχα, ἀλλά τραγούδια τοῦ θερισμοῦ μέ ὁλοκληρωμένο νόημα δέν κα-
τωρθώσαμε νά ἀνακαλύψουμε παρ' ὅλες τίς ἐπίμονες προσπάθειές μας
μέ τήν ἐπαφή μας μέ γέρους καί γριές. Ἴσως τό γεγονός δφείλεται
εἰς τό ὅτι στόν Πόντο ἡ γεωργία δέν ἦταν ἡ πρώτη ἀπασχόληση τῶν
κατοίκων. Ἐπειτα κατὰ τό διάστημα τοῦ καλοκαιριοῦ τό βασιικό χαρ-
κτηριστικό τῆς ζωῆς στόν Πόντο ἦταν ἡ κτηνοτροφία. Ἐτσι παρατηροῦ-
με ὅτι νά ὑπάρχουν ἀφθονα τραγούδια γιά τή ζωή τοῦ παρχαριοῦ, γιά
τίς παρχαρομένες, γιά τόν τσοπάνη.

• • • • • ΑΥΡ - ΤΡΑΓ • • • • •

Σᾶς μιλήσαμε σήμερα, ἀγαπητοί ἀμροαταί, γιά τόν μήνα Ἰούλιο,
τόν - χορτοθέρ' - ὅπως λέγεται στήν Ποντιακή διάλεκτο καί σᾶς πα-
ρουσιάσαμε μερικά δίστιχα, ποῦ ζωγραφίζουν τήν γραφική ζωή τοῦ θε-
ρισμοῦ μέ τό δρεπάνι.

• • • • • ΑΥΡ - ΤΡΑΓ • • • • •

Θεωροῦμε ὑποχρέωσή μας ἠθική νά σᾶς εὐχαριστήσουμε φίλοι μας ὅτι
ἀγαπημένοι ἀπό τήν Φλόρινα καί ἀπό τήν Παιναγίτσα - Ἐδέσσης, ποῦ μᾶς
τιμήσατε τήν περασμένη Κυριακή στίς θεατρικές μας παραστάσεις -
Ποντιακοῦ λαογραφικοῦ περιεχομένου, ἀλλά καί γιά τήν προθυμία σας
νά μᾶς προσφέρετε λαογραφικό ὕλικό σχετικό μέ τίς ἐκπομπές μας.
Ἡ ἐπαφή μας μαζί σας ἀποτελεῖ ζωτικό παράγοντα γιά τήν λαογραφική

μας προσπάθεια.

Μας συγκινεῖ ιδιαίτερα ἡ εὐγενική πρόσκληση φίλων μας ἀπὸ τὴν Καστοριά καὶ τὴν Ἀριδεά νὰ τοὺς ἐπισκεφθοῦμε πρὸς πραγματοποίησιν Ποντιακῶν λαογραφικῶν ἐκδηλώσεων. Ἐλπίζομε νὰ ἀνταποκριθοῦμε στὴν πρόσκληση αὐτὴ λίαν συντόμως.

..... Σ Η Μ Α

Ἀκούσατε τὴν ἐμπομπή μας - Ἀπὸ τὴν Ποντιακὴ λαογραφία - ποὺ τὸ θέμα της σήμερα ἦταν - ὁ Χορτοθέρ' τς - Ἰούλιος, ὁ μήνας τοῦ θερισμοῦ. Κεῖμενο Σταθὴ Εὐσταθιάδου.

..... τὸ σῆμα σβήνει